

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН
2023 ОНЫ ХАВРЫН ЭЭЛЖИТ ЧУУЛГАН

2023 ОНЫ 04 ДҮГЭЭР САРЫН 27-НЫ ӨДӨР, ПҮРЭВ ГАРАГ

ХУРАЛДААНЫ ТЭМДЭГЛЭЛ

НЭГДСЭН ХУРАЛДААН

ХУРАЛДААН ЗОХИОН БАЙГУУЛАХ ХЭЛТЭС

НЭГДСЭН ХУРАЛДААНЫ ТЭМДЭГЛЭЛИЙН АГУУЛГА

2023 оны 04 дүгээр сарын 27-ны өдөр, Пүрэв гараг

Хуралдааны тэмдэглэлийн агуулга	I
Хуралдааны товч тэмдэглэл:	2-13
Хуралдааны дэлгэрэнгүй тэмдэглэл:	13-115
<hr/>	
1.Монгол Улсын эрдэнэсийн сангийн үндсэн сангийн орлого, үндсэн болон гүйлгээний сангийн зарлагын 2023 оны төсвийн тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөл /Монголбанк 2022.12.30-ны өдөр ирүүлсэн/	14-30
2.Төмөр замын тээврийн тухай /Шинэчилсэн найруулга/ хуулийн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүд /Засгийн газар 2023.01.10-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн, анхны хэлэлцүүлэг/	30-35
3.Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүд /Засгийн газар 2023.01.18-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн, анхны хэлэлцүүлэг/	35-40
3.Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил үйлчилгээ худалдан авах тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүд /Засгийн газар 2022.12.14-ний өдөр өргөн мэдүүлсэн, анхны хэлэлцүүлэг/	40-64
5.Монгол Улс дахь хүний эрх, эрх чөлөөний байдлын талаарх 22 дахь илтгэлийг хэлэлцэх /Хүний эрхийн Үндэсний Комиссоос 2023.03.29-ний өдөр ирүүлсэн/	64-105
6.Хүний эрхийн Үндэсний Комиссын Эрүү шүүлтээс урьдчилан сэргийлэх асуудал эрхэлсэн гишүүний Эрүү шүүлтээс урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагааны тайлан /Хүний эрхийн Үндэсний Комиссоос 2023.03.29-ний өдөр ирүүлсэн/	105-115

ХУРАЛДААНЫ ТОВЧ ТЭМДЭГЛЭЛ

Гурав.Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүд /Засгийн газар 2023.01.18-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн, анхны хэлэлцүүлэг/

Хэлэлцэж буй асуудалтай холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүн, Хууль зүй, дотоод хэргийн сайд Х.Нямбаатар, Хууль зүй, дотоод хэргийн яамны Төрийн нарийн бичгийн дарга П.Сайнзориг, Хууль зүйн үндэсний хүрээлэнгийн захирал Х.Эрдэм-Ундрах нар байлцав.

Хуралдаанд Улсын Их Хурлын Тамгын газрын Хууль, эрх зүйн газрын дарга Г.Агар-Эрдэнэ, мөн газрын Зөвлөхүүдийн албаны зөвлөх Бат.Баярмаа, Байнгын хорооны асуудал хариуцсан хэлтсийн Хууль зүйн байнгын хороо хариуцсан ахлах зөвлөх М.Үнэнбат, референт П.Хулан нар байлцав.

Төслийг анхны хэлэлцүүлэгт бэлтгэсэн талаарх Хууль зүйн байнгын хорооноос гаргасан санал, дүгнэлтийг Улсын Их Хурлын гишүүн Ц.Сандаг-Очир танилцуулав.

Байнгын хорооны санал, дүгнэлттэй холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүдээс асуулт гараагүй болно.

Хууль тогтоомжийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн талаар Хууль зүйн байнгын хорооноос гаргасан зарчмын зөрүүтэй саналын томъёоллоор санал хураалт явуулав.

Нэг.Хууль зүйн байнгын хорооны дэмжсэн санал:

Г.Занданшатар: 1.Улсын Их Хурлын гишүүн Г.Тэмүүлэнгийн гаргасан, Төслийн 1 дүгээр зүйлийн 1 дэх заалтын 3.2 дахь хэсгийг хасах гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн:	21
Татгалзсан:	21
Бүгд:	42

50.0 хувийн саналаар дэмжигдсэнгүй.

Улсын Их Хурлын гишүүн Б.Энх-Амгалангийн “дэмжсэн” санал техникийн саатлын улмаас “эсрэг” гарсан тул дээрх санал хураалтыг хүчингүй болгож, дахин санал хураалт явуулах горимын санал гаргав.

Г.Занданшатар: Улсын Их Хурлын гишүүн Б.Энх-Амгалангийн гаргасан горимын саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 25
Татгалзсан: 17
Бүгд: 42
59.5 хувийн саналаар горимын санал дэмжигдлээ.

Г.Занданшатар: 1.Улсын Их Хурлын гишүүн Г.Тэмүүлэнгийн гаргасан, Төслийн 1 дүгээр зүйлийн 1 дэх заалтын 3.2 дахь хэсгийг хасах гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалтыг дахин явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 24
Татгалзсан: 17
Бүгд: 41
58.5 хувийн саналаар дэмжигдлээ.

2. Улсын Их Хурлын гишүүн Б.Энхбаярын гаргасан, Төслийн 1 дүгээр зүйлийн 1 дэх заалтын 3.3 дахь хэсгийг хасах гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 26
Татгалзсан: 15
Бүгд: 41
63.4 хувийн саналаар дэмжигдлээ.

3.Улсын Их Хурлын гишүүн Б.Энхбаярын гаргасан, Төслийн 1 дүгээр зүйлийн 4 дэх заалтын “22 дугаар зүйлийн 22.2, 22.3 дахь хэсэг” гэснийг “14 дүгээр зүйлийн 14.4, 14.5 дахь хэсэг” гэж өөрчилж, мөн зүйлийн 3 дахь заалт болгон шилжүүлэх гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 25
Татгалзсан: 16
Бүгд: 41
61.0 хувийн саналаар дэмжигдлээ.

4.Улсын Их Хурлын гишүүн Б.Энхбаярын гаргасан, Төслийн 1 дүгээр зүйлийн 5 дахь заалтын 26¹.2 дахь хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулах:

“26¹.2.Хуулийн үйлчлэх хугацааг тухайн хуульд зохицуулсан тохиолдолд тус хугацаа дуусмагц хууль хүчингүй болно.” гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 25
Татгалзсан: 16
Бүгд: 41
61.0 хувийн саналаар дэмжигдлээ.

5.Улсын Их Хурлын гишүүн Б.Энхбаярын гаргасан, Төслийн 1 дүгээр зүйлийн 6 дахь заалтын 29.2 дахь хэсгийн “хариуцлагын төрөл, хэмжээ” гэснийг “хариуцлага” гэж өөрчилж, мөн заалтын 29.4 дэх хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулах:

“29.4.Энэ хуулийн 14.5-д зааснаас бусад хуулийн төслийг дагалдуулан анхдагч болон шинэчилсэн найруулгын төслийг өргөн мэдүүлэхийг хориглоно.” гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 24
Татгалзсан: 17
Бүгд: 41
58.5 хувийн саналаар дэмжигдлээ.

6.Улсын Их Хурлын гишүүн Б.Энхбаярын гаргасан, Төслийн 1 дүгээр зүйлийн 8 дахь заалтын 33.7 дахь хэсгийг хасаж, мөн зүйлийн 9 дэх заалтын 38.4 дэх хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулах:

“38.4.Хууль санаачлагч худалдаа, хөрөнгө оруулалт, татвар зэрэг бизнесийн орчинд нөлөөлөх хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулсан бол энэ хуулийн 40.1.2, 40.1.3-т заасан баримт бичгийг өөрийн албан ёсны цахим хуудас болон эрх зүйн мэдээллийн нэгдсэн санд 60 хоногоос доошгүй хугацаанд байршуулж, олон нийтээс санал авна. Хуулийн төслийн дэлгэрэнгүй танилцуулгыг англи хэл дээр орчуулж, хамтад нь байршуулна.” гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 26
Татгалзсан: 15
Бүгд: 41
63.4 хувийн саналаар дэмжигдлээ.

7.Улсын Их Хурлын гишүүн Б.Энхбаярын гаргасан, Төслийн 1 дүгээр зүйлийн 10 дахь заалтын 46¹.1 дүгээр зүйлийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулах:

“46¹ дүгээр зүйл.Хууль тогтоомжийн орчуулга хийх

46¹.1.Шаардлагатай тохиолдолд хууль тогтоомжийн орчуулгыг англи хэлээр хийнэ.

46¹.2.Хууль тогтоомжийн орчуулгын зардлыг улсын төсвөөс санхүүжүүлэх бөгөөд хуулиар хориглоогүй бусад эх үүсвэрээс санхүүжүүлж болно.

46¹.3.Хууль тогтоомжийн орчуулгын санг бүрдүүлэх, эрх зүйн мэдээллийн нэгдсэн санд байршуулах ажлыг хууль зүйн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага хариуцна.

46¹.4.Энэ хуулийн 38.4-т заасан хууль тогтоомжийн орчуулгыг тухайн хууль тогтоомж батлагдснаас хойш 90 хоногийн дотор эрх зүйн мэдээллийн нэгдсэн санд байршуулна.” гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 24
Татгалзсан: 17
Бүгд: 41
58.5 хувийн саналаар дэмжигдлээ.

8.Улсын Их Хурлын гишүүн Б.Энхбаярын гаргасан, Төслийн 2 дугаар зүйлийн “11 дүгээр зүйлийн 11.1 дэх хэсгийн “гарах” гэсний дараа “болон хуулийн албан бус орчуулгын” гэж,” гэснийг хасах гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 26

Татгалзсан: 15
Бүгд: 41
63.4 хувийн саналаар дэмжигдлээ.

9.Улсын Их Хурлын гишүүн Б.Энхбаярын гаргасан, Төслийн 3 дугаар зүйлийн 1 дэх заалтын 1.1 дэх хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулах:

“1.1.Энэ хуулийн зорилго нь хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэр /цаашид “хууль тогтоомж” гэх/-ийг санаачлан боловсруулах, хууль тогтоомжийн төсөлд тавигдах шаардлагыг тодорхойлох, олон нийтийн оролцоог хангах, Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэх, батлагдсан хууль тогтоомжийг нийтлэх, сурталчлах, түүний хэрэгжилтийн үр дагаврыг үнэлэхтэй холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.” гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 25
Татгалзсан: 16
Бүгд: 41
61.0 хувийн саналаар дэмжигдлээ.

10.Улсын Их Хурлын гишүүн Б.Энхбаярын гаргасан, Төслийн 3 дугаар зүйлийн 2 дахь заалтыг, мөн зүйлийн 3 дахь заалтын 7.3 дахь хэсгийн “энэ хуулийн 13 дугаар зүйлд заасны дагуу” гэснийг, мөн хэсгийн “энэ хуулийн 51 дүгээр зүйлд заасны дагуу нийгмийн” гэснийг тус тус хасах гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 21
Татгалзсан: 20
Бүгд: 41
51.2 хувийн саналаар дэмжигдлээ.

11.Улсын Их Хурлын гишүүн Б.Энхбаярын гаргасан, Төслийн 4 дүгээр зүйлийн “мөн зүйлийн 12.2.10 дахь заалтын “6.3-т” гэснийг “6.3, 6.4-т” гэж,” гэснийг хасах гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 25
Татгалзсан: 16
Бүгд: 41
61.0 хувийн саналаар дэмжигдлээ.

12.Улсын Их Хурлын гишүүн Б.Энхбаярын гаргасан, Төслийн 6 дугаар зүйлийн “9 дүгээр зүйлийн” гэсний өмнө “3 дугаар зүйлийн 3.1 дэх хэсгийг,” гэж нэмэх гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 24
Татгалзсан: 17
Бүгд: 41
58.5 хувийн саналаар дэмжигдлээ.

Найруулгын санал:

Г.Занданшатар: 1.Төслийн 1 дүгээр зүйлийн 3 дахь заалтын 15.11 дэх хэсгийн “Монгол Улсын Ерөнхий сайд Улсын Их Хуралд” гэснийг, мөн заалтын 15.12 хэсгийн “үзэл баримтлалын төслийг” гэснийг, мөн зүйлийн 7 дахь заалтын 30.8 дахь хэсгийн “боловч өөр бичилттэй тухайн” гэснийг, 3 дугаар зүйлийн 11 дэх заалтын 51.1 дэх хэсгийн “байдлаар” гэснийг тус тус хасаж, 1 дүгээр зүйлийн 4 дэх заалтын 22.3 дахь хэсгийн “22.2-т” гэснийг “14.4-т” гэж, мөн хэсгийн “хууль” гэснийг “төсөл” гэж, 3 дугаар зүйлийн 10 дахь заалтын 49.5 дахь хэсгийн “хууль зүй, дотоод хэргийн” гэснийг “хууль зүйн” гэж, мөн зүйлийн 12 дахь заалтын 52.1 дэх хэсгийн “хууль тогтоомжид зохих” гэснийг “түүнд” гэж, мөн хэсгийн “хууль тогтоомжийг системчлэн” гэснийг “системчлэн” гэж, 5 дугаар зүйлийн “мөн хэсгийн” гэснийг “мөн зүйлийн 21.11 дэх хэсгийн” гэж тус тус өөрчлөх гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн:	26
Татгалзсан:	15
Бүгд:	41
63.4 хувийн саналаар дэмжигдлээ.	

Хууль тогтоомжийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслийн талаар Хууль зүйн байнгын хорооноос гаргасан зарчмын зөрүүтэй саналын томъёоллоор санал хураалт явуулав.

Нэг.Хууль зүйн байнгын хорооны дэмжсэн санал:

Нэг.Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслийн талаар:

Г.Занданшатар: 1. Улсын Их Хурлын гишүүн Б.Пүрэвдорж, Б.Энхбаяр нарын гаргасан, Төслийг хууль санаачлагчид буцаах гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн:	24
Татгалзсан:	17
Бүгд:	41
58.5 хувийн саналаар дэмжигдлээ.	

Хоёр.Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн талаар:

Г.Занданшатар: 1. Улсын Их Хурлын гишүүн Г.Тэмүүлэнгийн гаргасан, Төслийг хууль санаачлагчид буцаах гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн:	26
Татгалзсан:	15
Бүгд:	41
63.4 хувийн саналаар дэмжигдлээ.	

Гурав.Хууль тогтоомжийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуулийн төслийн талаар:

Найруулгын санал:

Г.Занданшатар: 1.Улсын Их Хурлын гишүүн Б.Энхбаярын гаргасан, Төслийн 1 дүгээр зүйлийн “дараах харилцааг зохицуулж буй хуулиудын” гэснийг “хуулийн” гэж, мөн зүйлийн “Хууль зүй, дотоод хэргийн яаманд” гэснийг “хууль зүйн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад” гэж тус тус өөрчлөх гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 26

Татгалзсан: 15

Бүгд: 41

63.4 хувийн саналаар дэмжигдлээ.

Зарчмын зөрүүтэй саналын томьёоллоор санал хураалт явуулж дуусав.

Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүдийг эцсийн хэлэлцүүлэгт бэлтгүүлэхээр Хууль зүйн байнгын хороонд шилжүүлэв.

Уг асуудлыг 12 цаг 02 минутад хэлэлцэж дуусав.

ХУРАЛДААНЫ ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ТЭМДЭГЛЭЛ

*Хууль тогтоомжийн тухай хуульд
нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн
төслийн анхны хэлэлцүүлгийг явуулна.*

*Төслийн анхны хэлэлцүүлгийг
явуулсан талаарх Хууль зүйн байнгын*

хорооны санал, дүгнэлтийг Улсын Их Хурлын гишүүн Цэндийн Сандаг-Очир танилцуулна.

Ц.Сандаг-Очир: Улсын Их Хурлын дарга, эрхэм гишүүд ээ,

Монгол Улсын Засгийн газраас 2023 оны 1 дүгээр сарын 18-ны өдөр Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлсэн Хууль тогтоомжийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүдийг үзэл баримтлалын хүрээнд хэлэлцэх эсэхийг 2023 оны 3 дугаар сарын 24-ний өдрийн чуулганы нэгдсэн хуралдаанаар хэлэлцэж анхны хэлэлцүүлэгт бэлтгүүлэхээр Хууль зүйн байнгын хороонд шилжүүлсэн билээ.

Хууль зүйн байнгын хороо 2023 оны 4 дүгээр сарын 25-ны өдрийн хуралдаанаараа хуулийн төслүүдийн анхны хэлэлцүүлгийг явуулсан бөгөөд Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 39 дүгээр зүйлийн 39.10 дахь хэсэгт заасны дагуу хуулийн төслүүдийг зүйл бүрээр хэлэлцсэн.

Хуулийн төслийн анхны хэлэлцүүлгийг явуулах үед Улсын Их Хурлын гишүүн Г.Тэмүүлэн Хууль тогтоомжийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн зарим заалт болон хамт өргөн мэдүүлсэн Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг дэмжих боломжгүй талаар, Улсын Их Хурлын гишүүн Б.Пүрэвдорж уг хуулийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслийг дэмжих боломжгүй талаар гаргасан зарчмын зөрүүтэй саналаа тус тус тайлбарласан болно оо.

Хууль тогтоомжийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн

төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүдийн анхны хэлэлцүүлгийг явуулсан талаарх Байнгын хорооны санал, дүгнэлт Улсын Их Хурлын гишүүн Пүрэвдорж, Г.Тэмүүлэн, Б.Энхбаяр нараас гаргасан зарчмын зөрүүтэй саналыг та бүхэнд хүргүүлсэн болно.

Улсын Их Хурлын эрхэм гишүүд ээ,

Хууль тогтоомжийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслүүдийн анхны хэлэлцүүлгийг явуулсан талаарх Хууль зүйн байнгын хорооны санал, дүгнэлт зарчмын зөрүүтэй саналын томъёоллыг хэлэлцэн шийдвэрлэж өгөхийг та бүхнээс хүсье ээ. Баярлалаа.

Г.Занданшатар: Ажлын хэсгийг оруулъя.

Байнгын хорооны санал, дүгнэлттэй холбогдуулж асуулт асуух Улсын Их Хурлын гишүүн байна уу? Алга байна. Санал хураалт явуулна аа.

Байнгын хорооноос гаргасан зарчмын зөрүүтэй саналын томъёоллоор санал хураана.

Зарчмын зөрүүтэй 16 санал байгаа.

Хууль тогтоомжийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн талаарх зарчмын зөрүүтэй санал.

Хууль зүйн байнгын хороо дэмжсэн санал.

1.Төслийн 1 дүгээр зүйлийн 1 дэх заалтын 3.2 дахь хэсгийг хасах. Санал гаргасан Улсын Их Хурлын гишүүн Ганзоригийн Тэмүүлэн. Тэмүүлэн гишүүн өөрөө алга байна. Санал хураалт явуулна.

Санал хураалт. Хууль зүйн байнгын хороо дэмжсэн санал. Бямбасүрэнгийн Энх-Амгалан.

Аюулгүй байдал гадаад бодлогын байнгын хорооны дарга. Энэ миний төхөөрөмж ажилласангүй. Тэгэхээр энэ саналыг хүчингүй болгох санал хурааж өгөөч.

Г.Занданшатар: Хүчингүй болгох санал гаргаж байгаа юм байна.

Санал хураалт Бямбасүрэнгийн Энх-Амгалан гишүүний гаргасан горимын саналаар санал хураалт явуулъя. Энх-Амгалан гишүүний аргасан хүчингүй болгох горимын саналыг 59.5 хувийн саналаар дэмжиж, санал дэмжигдлээ.

Энэ санал дэмжигдсэн учраас саяын саналаар дахин санал хураалт явуулъя. 58.5 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.

2.Төслийн 1 дүгээр зүйлийн 1 дэх заалтын 3.2 дахь хэсгийг хасах. Санал гаргасан Улсын Их Хурлын гишүүн Ганзоригийн Тэмүүлэн. Санал хураалт 63.4 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.

3. Төслийн 1 дүгээр зүйлийн 4 дэх заалтын “22 дугаар зүйлийн 22.2, 22.3 дахь хэсэг” гэснийг “14 дүгээр зүйлийн 14.4, 14.5 дахь хэсэг” гэж өөрчилж, мөн зүйлийн 3 дахь заалт болгон шилжүүлэх. Санал гаргасан Улсын Их Хурлын гишүүн Баттөмөрийн Энхбаяр.

Санал хураалт 61 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.

4.Төслийн 1 дүгээр зүйлийн 5 дахь заалтын 26¹.2 дахь хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулах:

“26¹.2.Хуулийн үйлчлэх хугацааг тухайн хуульд зохицуулсан тохиолдолд тус хугацаа дуусмагц хууль хүчингүй

болно.” Санал гаргасан Улсын Их Хурлын гишүүн Баттөмөрийн Энхбаяр.

Санал хураалт.

Төслийн 1 дүгээр зүйлийн 6 дахь заалтын 29.2 дахь хэсгийн “хариуцлагын төрөл, хэмжээ” гэснийг “хариуцлага” гэж өөрчилж, мөн заалтын 29.4 дэх хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулах:

“29.4.Энэ хуулийн 14.5-д зааснаас бусад хуулийн төслийг дагалдуулан анхдагч болон шинэчилсэн найруулгын төслийг өргөн мэдүүлэхийг хориглоно.” Санал гаргасан Улсын Их Хурлын гишүүн Баттөмөрийн Энхбаяр.

Санал хураалт.

Энэ чинь нөгөө юу яахгүй бол хууль дагалдуулж анхдагч болон шинэ хууль дагалдуулж өргөн бариад байсныг л больж байгаа юм л даа тэ? Тийм хүзүү дагуулаад гуя болоод байсан байхгүй юу.

Төслийн 1 дүгээр зүйлийн 8 дахь заалтын 33.7 дахь хэсгийг хасаж, мөн зүйлийн 9 дэх заалтын 38.4 дэх хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулах:

“38.4.Хууль санаачлагч худалдаа, хөрөнгө оруулалт, татвар зэрэг бизнесийн орчинд нөлөөлөх хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулсан бол энэ хуулийн 40.1.2, 40.1.3-т заасан баримт бичгийг өөрийн албан ёсны цахим хуудас болон эрх зүйн мэдээллийн нэгдсэн санд 60 хоногоос доошгүй хугацаанд байршуулж, олон нийтээс санал авна. Хуулийн төслийн дэлгэрэнгүй танилцуулгыг англи хэл дээр орчуулж, хамтад нь байршуулна.” Санал гаргасан Улсын Их Хурлын гишүүн Баттөмөрийн Энхбаяр.

Санал хураалт.

Энэ нөгөө Ил тод байдлын гэрээний заалтыг хэрэгжүүлж байгаа юм.

7. Төслийн 1 дүгээр зүйлийн 10 дахь заалтын 46¹.1 дүгээр зүйлийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулах:

“46¹ дүгээр зүйл.Хууль тогтоомжийн орчуулга хийх

46¹.1.Шаардлагатай тохиолдолд хууль тогтоомжийн орчуулгыг англи хэлээр хийнэ.

46¹.2.Хууль тогтоомжийн орчуулгын зардлыг улсын төсвөөс санхүүжүүлэх бөгөөд хуулиар хориглоогүй бусад эх үүсвэрээс санхүүжүүлж болно.

46¹.3.Хууль тогтоомжийн орчуулгын санг бүрдүүлэх, эрх зүйн мэдээллийн нэгдсэн санд байршуулах ажлыг хууль зүйн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага хариуцна.

46¹.4.Энэ хуулийн 38.4-т заасан хууль тогтоомжийн орчуулгыг тухайн хууль тогтоомж батлагдсанаас хойш 90 хоногийн дотор эрх зүйн мэдээллийн нэгдсэн санд байршуулна.” Санал гаргасан Улсын Их Хурлын гишүүн Баттөмөрийн Энхбаяр.

Энэ шаардлагатай тохиолдол гэхээр чинь тэгээд ямар тохиолдлыг шаардлагатай гэж үзэх вэ? Тэгвэл шаардлагатай тохиолдол гэж хэлэхгүй яг тэрийгээ заачихвал уул нь эцсийн найруулга дээр тэрийгээ анхаараарай гэж чиглэл өгч байна.

Яагаад гэхээр тийм яг тэр нөгөө нэг хөрөнгө оруулалт бизнесийн орчинтой хууль тогтоомжийн орчуулгыг хөрөнгө оруулалт, гадаад дотоодын хөрөнгө оруулалт гэсэн агуулгаар бичихгүй бол шаардлагатай тохиолдол гэх юм бол бүх хууль орчуулагдахгүй, шаардлагагүй л гэж үзэж байна тийм үү?

Санал хураалт. Эцсийн хэлэлцүүлэг дээр тэрийгээ тэгээд анхаарчхаарай. 58.5 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.

8. Төслийн 2 дугаар зүйлийн “11 дүгээр зүйлийн 11.1 дэх хэсгийн “гарах” гэсний дараа “болон хуулийн албан бус орчуулгын” гэж,” гэснийг хасах. Санал гаргасан Улсын Их Хурлын гишүүн Баттөмөрийн Энхбаяр.

Санал хураалт. Энэ чинь үнэхээр одоо Засгийн газрын хууль санаачилж гишүүд хууль санаачилсан байсан.

Энхбаяр дарга аа. Таслан зогсоохоос гадна Энхбаяр дарга Нямбаатар сайд хоёр нэг ийм юмыг эцсийн хэлэлцүүлэг дээр анхаарчхаарай. Энэ Үндсэн хуульд нөгөө хууль санаачлах хүрээ хязгаарыг тогтооно гээд. Их Хурлын тухай хууль дээр татвар өмчтэй гэж байгаа юм. Өмчтэй холбоотой асуудлыг өмч хувьчлал ишг асуудлыг бол зөвхөн Засгийн газар санаачилна гэж байгаа юм.

Тэгээд одоо зарим тохиолдолд гишүүд ч юм уу өөр субъектээс өмч хувьчлалын шинж чанартай өмчийг шилжүүлэх асуудал санаачилж орж ирээд байгаа байхгүй юу. Тэрийг энд хориглочихвол бас сайн байна. Тэгээд агуулгын хяналтыг сэргээчихвэл сайн байна нэг газар заалт оруулаад. Агуулгын хяналтыг. Хуучин агуулгын хяналт байсныг хасчихсан юм шүү дээ тэ. Тэрнээс чинь болоод нэг бөөн маргаан дэгдэх юм. Их Хурал хүлээж авна, хүлээж авахгүй гээд л.

Санал хураалт дэмжигдсэн.

9.Төслийн 3 дугаар зүйлийн 1 дэх заалтын 1.1 дэх хэсгийг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулах:

“1.1.Энэ хуулийн зорилго нь хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэр /цаашид “хууль тогтоомж” гэх/-ийг санаачлан боловсруулах, хууль тогтоомжийн төсөлд тавигдах шаардлагыг тодорхойлох, олон нийтийн оролцоог хангах, Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэх, батлагдсан хууль тогтоомжийг нийтлэх, сурталчлах, түүний хэрэгжилтийн үр дагаврыг үнэлэхтэй холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.” Санал гарсан Улсын Их Хурлын гишүүн Баттөмөрийн Энхбаяр.

Санал хураалт.

Шинэчилсэн найруулга. Өмч бол өмчийн харилцаан дээр бол анхдагч хууль энэ тэр гэж байхгүй учраас. Өмч дээр бол өөр байх юм байна лээ. Тийм өмч хувьчлал гэхээр бол авхуулчхаад байгаа юм. Өмч хувьчлалыг бол Улсын Их Хурлын гишүүд чинь бас өөр субъект санаачлах нь зохимжгүй юм. Засгийн газраас санаачилна. Өмч хувьчлал шиг харилцааг.

10.Төслийн 3 дугаар зүйлийн 2 дахь заалтыг, мөн зүйлийн 3 дахь заалтын 7.3 дахь хэсгийн “энэ хуулийн 13 дугаар зүйлд заасны дагуу” гэснийг, мөн хэсгийн “энэ хуулийн 51 дүгээр зүйлд заасны дагуу нийгмийн” гэснийг тус тус хасах. Санал гаргасан Улсын Их Хурлын гишүүн Баттөмөр Энхбаяр.

Санал хураалт 51.2 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.

Адьяасүрэн, Бямбацогт гишүүд анхаараарай. Санал унаад байна шүү.

11.Төслийн 4 дүгээр зүйлийн “мөн зүйлийн 12.2.10 дахь заалтын “6.3-т” гэснийг “6.3, 6.4-т” гэж,” гэснийг хасах. Санал гаргасан Улсын Их Хурлын гишүүн Баттөмөрийн Энхбаяр.

Санал хураалт.

61 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.

12. Төслийн 6 дугаар зүйлийн “9 дүгээр зүйлийн” гэсний өмнө “3 дугаар зүйлийн 3.1 дэх хэсгийг,” гэж нэмэх. Санал гарсан Улсын Их Хурлын гишүүн Баттөмөрийн Энхбаяр.

Санал хураалт 58.5 хувийн саналаар санал дэмжигдэнэ.

Эцэст нь одоо найруулгын санал. Найруулгын саналын өмнө Хууль зүйн байнгын хорооны даргад бас өгөх чиглэл санал байна. Нямбаатар сайдтай бас хэдүүлээ уулзаад завсарлахаар. Хууль зүйн үндэсний хүрээлэнтэй холбоотой асуудлыг хууль зүйн нэр томъёо, Хууль зүйн үндэсний хүрээлэнгийн харьяаллыг Улсын Их Хуралд байх Улсын Их Хурлын Хууль зүй, дотоод хэргийн яамны дунд энэ хууль боловсруулах ажил одоо гишүүдийн энэ хууль боловсруулахтай холбоотой харилцаа энэ тэр дээр бас хамтарч оролцдог хэлбэрээр зохион байгуулалтын ямар нэг бололцоо байгааг.

Энийг эцсийн хэлэлцүүлэгт анхаарна уу.

Ингээд найруулгын саналаар санал хураалт явуулъя.

1. Төслийн 1 дүгээр зүйлийн 3 дахь заалтын 15.11 дэх хэсгийн “Монгол Улсын Ерөнхий сайд Улсын Их Хуралд” гэснийг, мөн заалтын 15.12 хэсгийн “үзэл баримтлалын төслийг” гэснийг, мөн зүйлийн 7 дахь заалтын 30.8 дахь хэсгийн “боловч өөр бичилттэй тухайн” гэснийг, 3 дугаар зүйлийн 11 дэх заалтын 51.1 дэх хэсгийн “байдлаар” гэснийг тус тус хасаж, 1 дүгээр зүйлийн 4 дэх заалтын 22.3 дахь хэсгийн “22.2-т” гэснийг “14.4-т” гэж, мөн хэсгийн “хууль” гэснийг “төсөл” гэж, 3 дугаар зүйлийн 10 дахь заалтын 49.5 дахь хэсгийн “хууль зүй, дотоод хэргийн” гэснийг “хууль зүйн” гэж, мөн зүйлийн 12 дахь заалтын 52.1

дэх хэсгийн “хууль тогтоомжид зохих” гэснийг “түүнд” гэж, мөн хэсгийн “хууль тогтоомжийг системчлэн” гэснийг “системчлэн” гэж, 5 дугаар зүйлийн “мөн хэсгийн” гэснийг “мөн зүйлийн 21.11 дэх хэсгийн” гэж тус тус өөрчлөх. Санал гаргасан Улсын Их Хурлын гишүүн Баттөмөрийн Энхбаяр.

Санал хураалт 63.4 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.

Хууль тогтоомжийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн хамт өргөн мэдүүлсэн бусад хуулийн төслийн талаарх зарчмын зөрүүтэй саналын томъёоллоор санал хураалт одоо явуулъя.

1.Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай.

1.Төслийг хууль санаачлагчид буцаах. Санал гаргасан Улсын Их Хурлын гишүүн Бөхчулууны Пүрэвдорж, Баттөмөрийн Энхбаяр.

Санал хураалт 58.5 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.

2.Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай.

1.Төслийг хууль санаачлагчид буцаах. Санал гаргасан Улсын Их Хурлын гишүүн Ганзоригийн Тэмүүлэн.

Санал хураалт. 63.4 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.

3.Хууль тогтоомжийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хууль.

Найруулгын санал.

1.Төслийн 1 дүгээр зүйлийн “дараах харилцааг зохицуулж буй

хуулиудын” гэснийг “хуулийн” гэж, мөн зүйлийн “Хууль зүй, дотоод хэргийн яаманд” гэснийг “хууль зүйн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад” гэж тус тус өөрчлөх. Санал гаргасан Улсын Их Хурлын гишүүн Баттөмөрийн Энхбаяр. Санал хураалт.

Зарчмын зөрүүтэй саналын томъёоллоор санал хурааж дууслаа.

Хууль тогтоомжийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг эцсийн хэлэлцүүлэгт бэлтгүүлэхээр Хууль зүйн байнгын хороонд шилжүүлж байна за.

12.02 цаг